

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МЕТОДИКА І ТАКТИКА АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”**

ХАРКІВ- 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
для самостійної роботи та практичних занять
з **НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**
“МЕТОДИКА І ТАКТИКА АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

ХАРКІВ

2021

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Методика і тактика адвокатської діяльності» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 “Право” спеціальності 081 «Право», /Уклад.: О.М. Овчаренко, Я.О. Ковальова – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. – 56 с.

Укладачі:

Овчаренко О.М.

Ковальова Я.О.

Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою університету

(протокол № від р.)

ЗМІСТ

1. Вступ.....	5
2. Загальний розрахунок годин навчальної дисципліни «Методика і тактика адвокатської діяльності».....	6
3. Програма навчальної дисципліни.....	8-11
4. Завдання до практичних занять.....	11-32
5. Поточний та підсумковий контроль знань студентів.....	32-38
6. Самостійна робота.....	38-39
7. Питання для самоконтролю.....	39-43
8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	43-56

1. ВСТУП

Мета навчальної дисципліни – набуття студентами знань про основні поняття, критерії етичності (допустимості) методики і тактики адвокатської діяльності, стратегічні аспекти формулювання правової позиції адвокатом, методики і тактики застосування принципів конфіденційності, запобігання конфлікту інтересів і пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності, методичні і тактичні аспекти побудови адвокатом взаємовідносин із судом, іншими органами та посадовими особами, в системі медіації та інших сферах адвокатської діяльності.

Завдання:

- засвоїти загальне поняття методики і тактики адвокатської діяльності, критерії етичності (допустимості) тактичних засобів у адвокатській діяльності.
- набуття навичок з оцінювання правової проблеми та шляхів її вирішення із застосуванням засобів і методів, які відповідають стандартам адвокатської діяльності й якнайкраще забезпечують пріоритет інтересів клієнта.
- набуття навичок застосування законодавчих вимог щодо конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів в адвокатській діяльності.
- набуття навичок із встановлення ефективної взаємодії як з клієнтами, так із представниками органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, іншими особами – в інтересах клієнта.
- навчитися прогнозувати розвиток правової ситуації для клієнта на основі всебічного вивчення юридичних і фактичних аспектів справи, а також приписів чинного законодавства.
- навчитися ухвалювати рішення у своїй адвокатській діяльності в ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення законодавства про адвокатуру, а також розуміти особливості практики його застосування.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
	Усього	У тому числі		
		Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
Модуль 1. Методика і тактика адвокатської діяльності: загальні положення.				
Тема 1. Поняття і зміст методики і тактики адвокатської діяльності. Критерії етичності (допустимості) тактичних засобів в адвокатській діяльності.	9	2	2	5
Тема 2. Стратегічні аспекти формулювання правової позиції адвокатом. Особливості роботи адвоката із правовими позиціями судів.	9	2	2	5
Тема 3. Стратегічні аспекти вибору адвокатом організаційно-правової форми діяльності (індивідуальна адвокатська діяльність, адвокатського бюро та адвокатське об'єднання). Етичні аспекти організації діяльності адвокатського об'єднання.	9	2	2	5
Тема 4. Особливості оподаткування різних організаційних форм адвокатської діяльності. Самозайнята особа, ФОП,	9	2	2	5

оподаткування юридичних осіб.				
Разом	36	8	8	20
Модуль 2. Методика і тактика окремих напрямів адвокатської діяльності.				
Тема 1. Методика і тактика застосування принципу конфіденційності в адвокатській діяльності.	16	2	2	10
Тема 2. Методика і тактика застосування принципу запобігання конфлікту інтересів і пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності.	16	2	2	10
Тема 3. Методика і тактика побудови адвокатом взаємовідносин із судом. Робота адвокатом із електронним судом.	16	2	2	10
Тема 4. Методичні й тактичні аспекти роботи адвоката з державними і недержавними реєстрами, базами даних.	16	2	2	10
Тема 5. Методичні й тактичні аспекти діяльності адвоката-медіатора.	16	2	2	10
Тема 6. Методичні й тактичні аспекти забезпечення безпеки адвокатської діяльності (індивідуальної, адвоката в адвокатському об'єднанні, адвоката на підприємстві).	16	2	2	10
Разом	84	12	12	60
Усього годин / кредитів ECTS	120/4,0	20	20	80

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Методика і тактика адвокатської діяльності: загальні положення.

Поняття і зміст методики і тактики адвокатської діяльності. Критерії етичності (допустимості) тактичних засобів в адвокатській діяльності. Погляди науковців на поняття методики і тактики адвокатської діяльності. Сутність та основні елементи методики і тактики адвокатської діяльності. Документальне оформлення методичних і тактичних аспектів представництва або захисту клієнта адвокатом. Вимоги процесуального законодавства до методичних і тактичних засобів адвокатської діяльності. Вимоги Правил адвокатської етики до методичних і тактичних засобів адвокатської діяльності.

Складові елементи побудови методики захисту і вибору тактичних засобів захисту: цілі захисту, версії захисту, засоби захисту, аналіз слідчої ситуації (судової ситуації) і визначенні захисної ситуації, позиції по справі. Різновиди позиції захисту (цілковите заперечення вини, повне визнання вини, часткове визнання вини, відмова давати показання).

Проблема ефективності методики і тактики адвокатської діяльності. Методики та технології застосування адвокатами психологічного впливу. Вплив особистісних якостей адвокатів на ефективність їх професійної діяльності.

Стратегічні аспекти формулювання правової позиції адвокатом. Особливості роботи адвоката із правовими позиціями судів. Правова позиція як інструмент роботи адвоката. Інтерпретація фактів, що мають значення для кваліфікації правової ситуації. Правова кваліфікація в адвокатській діяльності. Формулювання та узгодження правової позиції адвоката з клієнтом відповідно до Правил адвокатської етики. Правила зміни правової позиції адвоката відповідно до Правил адвокатської етики. Роль рішень судів першої та апеляційної інстанцій під час вибору та формулювання правової позиції адвоката. Постанови Верховного Суду як джерело формування правової позиції адвоката. Робота адвоката із відкритими та спеціалізованими базами судових рішень.

Стратегічні аспекти вибору адвокатом організаційно-правової форми діяльності (індивідуальна адвокатська діяльність, адвокатського бюро та адвокатське об'єднання). Етичні аспекти організації діяльності адвокатського об'єднання. Особливості реєстрації та організації роботи та звітності адвоката, який здійснює індивідуальну адвокатську діяльність. Особливості державної реєстрації та організації роботи адвокатського бюро. Особливості державної реєстрації та організації роботи адвокатського об'єднання. Розподіл обов'язків між адвокатами в адвокатському об'єднанні. Особливості застосування Правил адвокатської етики для співробітників адвокатського об'єднання.

Особливості оподаткування різних організаційних форм адвокатської діяльності. Самозайнята особа, ФОП, оподаткування юридичних осіб. Особливості оподаткування адвоката, який здійснює індивідуальну адвокатську діяльність. Особливості оподаткування адвокатського бюро. Особливості оподаткування адвокатського об'єднання. Спрощені системи оподаткування, які застосовуються для оптимізації організації роботи адвоката. Особливості сплати адвокатами Єдиного соціального внеску. Адміністрування оподаткування адвокатської діяльності через електронні сервіси ДФС України.

Модуль 2. Методика і тактика окремих напрямів адвокатської діяльності.

Методика і тактика застосування принципу конфіденційності в адвокатській діяльності. Міжнародні стандарти забезпечення принципів конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності. Реалізація принципу конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатської діяльності на національному рівні. Обов'язки адвоката щодо забезпечення принципу конфіденційності. Гарантії забезпечення принципу конфіденційності в адвокатській діяльності. Свідочий імунітет адвоката. Адвокат як суб'єкт фінмоніторингу відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму і фінансуванню поширення зброї масового знищення» № 361-IX. Відповідальність адвоката за порушення вимог фінмоніторингу.

Методика і тактика застосування принципу запобігання конфлікту інтересів і пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності. Принцип неприпустимості конфлікту інтересів в адвокатській діяльності: міжнародне і національне регулювання. Правила вирішення відводу адвоката за чинним законодавством. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії прийняття доручення клієнта. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії виконання доручення клієнта. Особливості застосування правил щодо конфлікту інтересів у відносинах з клієнтом-юридичною особою. Відповідальність адвоката за порушення принципу неприпустимості конфлікту інтересів.

Методика і тактика побудови адвокатом взаємовідносин із судом. Робота адвокатом із електронним судом. Правове регулювання взаємовідносини адвоката з судом: міжнародний і національний рівні. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката із судом. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката з іншими учасниками судового провадження. Культура поведінки адвоката в суді: теоретичні і практичні аспекти. Відповідальність адвоката за зловживання своїми процесуальним правами: види та санкції. Адміністративна відповідальність адвоката за неповагу до суду. Методика роботи адвокатом із електронним судом.

Методичні й тактичні аспекти роботи адвоката з державними і недержавними реєстрами, базами даних. Сучасні технології та електронні сервіси в юридичній практиці. Основні принципи роботи з відкритими даними в юридичній практиці. Юридичні інформаційно-пошукові відкриті бази даних. Державні реєстри. Особливості роботи з реєстрами, що містять судову практику. Робота з недержавними сервісами відкритих даних.

Методичні й тактичні аспекти діяльності адвоката-медіатора. Медіація як спосіб урегулювання конфліктів (спорів). Міжнародні стандарти і національне правове регулювання інституту медіації. Право на медіацію. Медіаційна процедура: різновиди і характеристика основних стадій. Адвокат як учасник медіації. Медіація в діяльності органів адвокатського самоврядування. Роль адвоката у процесі виконання домовленостей, досягнутих в процесі медіації.

Методичні й тактичні аспекти забезпечення безпеки адвокатської діяльності (індивідуальної, адвоката в адвокатському об'єднанні, адвоката на підприємстві). Дія Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» стосовно адвоката. Інформаційна безпека адвокатської діяльності. Проблеми забезпечення безпеки офісу адвоката. Забезпечення безпеки адвокатської діяльності і договори про надання правової допомоги. Технічні аспекти забезпечення безпеки роботи адвоката із електронними документами. Проблеми забезпечення особистої безпеки адвоката та членів його родини. Право адвоката на використання зброї: міжнародний досвід та національне законодавство. Особливості забезпечення безпеки адвокатської діяльності в адвокатському бюро, об'єднанні. Особливості забезпечення безпеки адвокатської діяльності на підприємстві.

4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1. МЕТОДИКА І ТАКТИКА АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.

**ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ І ЗМІСТ МЕТОДИКИ І ТАКТИКИ
АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. КРИТЕРІЇ ЕТИЧНОСТІ
(ДОПУСТИМОСТІ) ТАКТИЧНИХ ЗАСОБІВ В АДВОКАТСЬКІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ.**

ПЛАН:

1. Погляди науковців на поняття методики і тактики адвокатської діяльності.
2. Сутність та основні елементи методики і тактики адвокатської діяльності.
3. Документальне оформлення методичних і тактичних аспектів представництва або захисту клієнта адвокатом.

4. Вимоги процесуального законодавства до методичних і тактичних засобів адвокатської діяльності.

5. Вимоги Правил адвокатської етики до методичних і тактичних засобів адвокатської діяльності.

6. Складові елементи побудови методики захисту і вибору тактичних засобів захисту: цілі захисту, версії захисту, засоби захисту, аналіз слідчої ситуації (судової ситуації) і визначенні захисної ситуації, позиції по справі.

7. Різновиди позиції захисту (цілковите заперечення вини, повне визнання вини, часткове визнання вини, відмова давати показання).

8. Проблема ефективності методики і тактики адвокатської діяльності.

9. Методики та технології застосування адвокатами психологічного впливу.

10. Вплив особистісних якостей адвокатів на ефективність їх професійної діяльності.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Ознайомтеся із наступними літературними джерелами і зробіть конспект одного із них на вибір:*

- Зейкан Я. П. Адвокат: кримінальні справи : метод. поради : у 2 ч. Київ : Дакор, 2012. 728 с.
- Зейкан Я. П. Адвокат: цивільні справи : метод. поради. К. : Дакор : Світ книг, 2012. 688 с.
- Зейкан Я. П. Настільна книга адвоката у кримінальній справі. Київ: Дакор, 2016. 640 с.
- Зейкан Я. П., Лисак О. М., Рябець Н. М. Адвокатська техніка (підготовка до процесу і методики переконання). Київ: Дакор, 2020. 618 с.

ТЕМА 2. СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУЛЮВАННЯ ПРАВОВОЇ ПОЗИЦІЇ АДВОКАТОМ. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ АДВОКАТА ІЗ ПРАВОВИМИ ПОЗИЦІЯМИ СУДІВ.

ПЛАН:

1. Правова позиція як інструмент роботи адвоката.
2. Інтерпретація фактів, що мають значення для кваліфікації правової ситуації.
3. Правова кваліфікація в адвокатській діяльності.
4. Формулювання та узгодження правової позиції адвоката з клієнтом відповідно до Правил адвокатської етики.
5. Правила зміни правової позиції адвоката відповідно до Правил адвокатської етики.
6. Роль рішень судів першої та апеляційної інстанцій під час вибору та формулювання правової позиції адвоката.
7. Постанови Верховного Суду як джерело формування правової позиції адвоката.
8. Робота адвоката із відкритими та спеціалізованими базами судових рішень.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Зробіть розширене наукове повідомлення на одну із тем:*

Правова позиція як інструмент роботи адвоката.

Правова кваліфікація в адвокатській діяльності.

Проблеми формулювання та узгодження правової позиції адвоката з клієнтом відповідно до Правил адвокатської етики.

Правила зміни правової позиції адвоката відповідно до Правил адвокатської етики.

Постанови Верховного Суду як джерело формування правової позиції адвоката.

**ТЕМА 3. СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ВИБОРУ АДВОКАТОМ
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ФОРМИ ДІЯЛЬНОСТІ (). ЕТИЧНІ
АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТСЬКОГО
ОБ'ЄДНАННЯ.**

ПЛАН:

1. Особливості реєстрації та організації роботи та звітності адвоката, який здійснює індивідуальну адвокатську діяльність.
2. Особливості державної реєстрації та організації роботи адвокатського бюро.
3. Особливості державної реєстрації та організації роботи адвокатського об'єднання.
4. Особливості внутрішньої організації діяльності адвокатського бюро та адвокатського об'єднання.
5. Розподіл обов'язків між адвокатами в адвокатському об'єднанні.
6. Особливості застосування Правил адвокатської етики для співробітників адвокатського об'єднання.
7. Проблеми рекламування індивідуальної адвокатської діяльності, адвокатського бюро та адвокатського об'єднання.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Складіть пакет документів, які має подавати адвокат, який планує займатися індивідуальною адвокатською діяльністю, до органів Державної фіскальної служби України, для державної реєстрації.*
2. *Складіть проект установчих документів адвокатського бюро або адвокатського об'єднання (на вибір). Зробіть презентацію вашого проекту під час заняття.*
3. *Складіть проект рекламної брошури індивідуальної адвокатської діяльності, адвокатського бюро або адвокатського об'єднання (на вибір). Зробіть презентацію вашого проекту під час заняття.*

4. *Складіть проект стратегічного плану (бізнес-плану) індивідуальної адвокатської діяльності, адвокатського бюро або адвокатського об'єднання (на вибір), яке нещодавно отримало державну реєстрацію. Зробіть презентацію вашого проекту під час заняття.*

**ТЕМА 4. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ РІЗНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ФОРМ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.
САМОЗАЙНЯТА ОСОБА, ФОП, ОПОДАТКУВАННЯ
ЮРИДИЧНИХ ОСІБ.**

ПЛАН:

1. Особливості оподаткування адвоката, який здійснює індивідуальну адвокатську діяльність.
2. Особливості оподаткування адвокатського бюро.
3. Особливості оподаткування адвокатського об'єднання.
4. Спрощені системи оподаткування, які застосовуються для оптимізації організації роботи адвоката.
5. Особливості сплати адвокатами Єдиного соціального внеску.
6. Адміністрування оподаткування адвокатської діяльності через електронні сервіси ДФС України.
7. Правові позиції судів щодо оподаткування адвокатської діяльності.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Скласти розгорнуті доповіді з висвітленням проблем, які виникають в практичній діяльності адвоката, з наступних тем:*
 - Оподаткування та ЄСВ для індивідуальної адвокатської діяльності;
 - Переваги та недоліки «самозайнятої особи»;
 - Переваги та недоліки загальної системи оподаткування для адвокатського бюро, адвокатського об'єднання;
 - Переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування для адвокатського бюро, адвокатського об'єднання;

- Безпосереднє управління діяльністю адвокатами-засновниками VS трудовий договір;

- Дивіденди та заробітна плата в розподілі доходів адвокатського об'єднання.

2. *Зробіть узагальнення практики Верховного Суду з питання оподаткування адвокатської діяльності за 2018-2021 рр. Ваше дослідження повинно базуватися на аналізі щонайменше двадцяти постанов Верховного Суду. Зробіть презентацію вашого узагальнення на практичному занятті.*

МОДУЛЬ 2. МЕТОДИКА І ТАКТИКА ОКРЕМИХ НАПРЯМІВ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

ТЕМА 5. МЕТОДИКА І ТАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.

ПЛАН:

5. Міжнародні стандарти забезпечення принципів конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності.

6. Реалізація принципу конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності на національному рівні.

7. Обов'язки адвоката щодо забезпечення принципу конфіденційності.

8. Гарантії забезпечення принципу конфіденційності в адвокатській діяльності.

9. Свідоцький імунітет адвоката.

10. Адвокат як суб'єкт фінмоніторингу відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму і фінансуванню поширення зброї масового знищення» № 361-IX.

11. Відповідальність адвоката за порушення вимог фінмоніторингу відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації

(відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму і фінансуванню поширення зброї масового знищення» № 361-ІХ.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розв'яжіть наступні практичні ситуації:

1.1. Ви – адвокат. До Вас звернувся відвідувач із проханням вести його справу в суді. Ви з'ясовуєте у відвідувача, хто надавав йому юридичну допомогу на досудовому розслідуванні. Він відповідає: «На слідстві в мене був адвокат, однак він виявився зовсім безграмотною і непорядною людиною, а тому я від його послуг відмовився».

Якими будуть Ваші дії у цій ситуації? Чи маєте Ви з'ясувати особистість адвоката, який був представником даної особи на досудовому розслідуванні? В яких випадках адвокат може відмовитися від прийняття доручення?

1.2. Ви разом здійснюєте захист у складній кримінальній справі. Інтереси Вашого підзахисного суперечать інтересам іншого підсудного, якого захищає досвідчений і сильний адвокат. Шанси на перевагу у протистоянні з цим адвокатом для Вас і Вашого клієнта невеликі. В один із днів судового засідання Ваш підзахисний повідомляє, що він знайшов матеріали, які серйозно компрометують адвоката протилежної сторони, і пропонує Вам скористатися ними для усунення небезпечного супротивника.

Якими будуть Ваші дії у цій ситуації? Які принципи адвокатської діяльності у даному випадку порушуються? Проаналізуйте відповідні норми КПК України, Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Правил адвокатської етики.

1.3. Ви зі студентських років товаришуєте з В. Однак останнім часом ваші професійні шляхи розійшлися – Ви залишилися в адвокатурі, а В. пішов на роботу до суду. Від цього Ваші особисті стосунки із другом не змінилися. Як і раніше, Ви спілкуєтеся родинами, частенько збираєтеся за столом.

Проте нещодавно Ви стали помічати, що як тільки Ви берете участь у справах, які розглядає друг, інтереси Ваших клієнтів, хоч і незначною мірою, але страждають. Якось при зустрічі Ви делікатно торкнулися теми, що турбує Вас і запитали друга: «Поясни, чому так відбувається? Можливо, я помиляюся?» Ваш друг, після тривалого роздумування, сказав: «Я побоююся, щоб мені не дорікнули в тому, що я «підігрує» своєму другові, так що доводиться згегка перестраховуватися, щоб не нашкодити власному іміджу».

Які висновки Ви зробите із цієї бесіди? Оцініть цю ситуацію з точки зору Правил адвокатської етики, Кодексу суддівської етики й приписів процесуального законодавства. Якою є відповідальність адвоката й судді за порушення правил відводу й самовідводу?

ТЕМА 6. МЕТОДИКА І ТАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ І ПРІОРИТЕТУ ІНТЕРЕСІВ КЛІЄНТА В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.

ПЛАН:

1. Принцип неприпустимості конфлікту інтересів в адвокатській діяльності: міжнародне і національне регулювання.
2. Правила вирішення відводу адвоката за чинним законодавством.
3. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії прийняття доручення клієнта.
4. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії виконання доручення клієнта.
5. Особливості застосування правил щодо конфлікту інтересів у відносинах з клієнтом-юридичною особою.
6. Відповідальність адвоката за порушення принципу неприпустимості конфлікту інтересів.

Завдання для самостійної роботи

2. *Зверніться до процесуальних кодексів (ЦПК, ГПК, КАС, КПК України) з метою вивчення правил відводу сторін у справі. Проаналізуйте підстави відводу адвокатів, закріплені в процесуальному законодавстві. Зробіть порівняльну таблицю процесуальних кодексів щодо підстав відводу сторін у справі.*
3. *Здійсніть пошук прикладів конфлікту інтересів в адвокатській діяльності з наявних в друкованих та електронних ЗМІ публікацій. Зробіть повідомлення з цього питання на занятті.*
4. *Вивчить нижченаведені приклади типових порушень адвокатської етики, а також позитивні традиції адвокатури, не закріплені нормативно. Із урахуванням наведеної інформації знайдіть у засобах масової інформації або в*

Інтернет-виданнях публікації, в яких висвітлюються приклади некоректного поведіння адвоката із клієнтом, що набули значного суспільного розголосу.

Приклади порушень адвокатської етики:

- Безпідставне затягування справи, щоб отримати більший гонорар;
- Позиція адвоката не суперечить закону, однак є аморальною по суті. Приміром, адвокат насильника у справі про зґвалтування намагається дискредитувати потерпілу, риючись в її брудній білизні та намагаючись знайти приклади її легковажності;
- Диктовка підзахисному завідомо неправдивих показань;
- Будь-яке висловлені назовні сумніви у достовірності інформації та документів, що виходять від клієнта;
- Зрив судових засідань з вини адвоката, запізнення, нетактовні вислови адвоката;
- Незаконні угоди з обвинуваченням або судом;
- Пасивність адвоката в процесі, незаявлення клопотань, щоб не дратувати суддю;
- Використання неправди, обману, дача незаконних або завідомо нездійснених обіцянок, гра на низьких почуттях (помсті або користі), спеціальне розпалення конфліктів.

Позитивні традиції адвокатури, не закріплені нормативно:

- Адвокат має відмовитися від надання юридичної допомоги, якщо клієнт наполягає на поведінці, яка є злочинною або обманною;
- Адвокат не вправі рекомендувати клієнту засоби захисту, які завідомо ускладнюють, затягують розгляд справи, якщо питання захисту можна вирішити більш простим способом, приміром, шляхом законного компромісу, без порушення інтересів клієнта;
- Адвокат не повинен фальсифікувати докази, незаконно перешкоджати доступу протилежної сторони до доказів та сприяти іншим особам у вчиненні таких дій;

- Адвокат повинен зберігати конфіденційність інформації. Адвокат зобов'язаний здійснити розголошення, якщо це необхідно для попередження злочину та в інший спосіб його попередити неможливо;

- Адвокат не вправі намагатися вплинути на суддю, учасників процесу за допомогою засобів, заборонених законом;

- Адвокат не може робити завідомо ложні заяви відносно професійної кваліфікації та етики судді, державного обвинувача, особи, що проводить розслідування;

- Адвокат зобов'язаний вести себе так, щоб його дії необґрунтовано не підривали авторитет правоохоронних органів, не дискредитували колег та учасників кримінального процесу;

- Адвокат не вправі заявляти про можливість впливу на державний орган;

- Адвокат не має право заздалегідь гарантувати повне задоволення вимог клієнта;

- Неприпустимо нав'язування адвокатом своїх послуг;

- Адвокат має проявляти добросовісне ставлення, обов'язковість, та пунктуальність у всіх стадіях процесу та відносно всіх його учасників;

- Адвокат не вправі брати доручення, якщо він розуміє, що в силу занятості не зможе його виконати (відрядження, відпустки, інші справи тощо);

- Розмір гонорару, встановлений адвокатом, має бути розумним і справедливим, відповідати обсягу зробленої роботи та складності питання.

5. *Розв'яжіть наступні практичні ситуації:*

5.1. Маючи свідоцтво адвоката і працюючи юрисконсультантом на підприємстві, П. захищав працівника підприємства в рамках кримінальної справи в суді першої інстанції. Пізніше, після звільнення з посади юрисконсульта цього підприємства, він перейшов на бік потерпілого і в судах другої і третьої інстанції вже представляв його інтереси.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики порушуються у даному випадку? Які негативні наслідки можуть мати місце для адвоката П.?

5.2. Громадянка Н. звернулася до С. для захисту інтересів її чоловіка, обвинуваченого у скоєнні кримінального правопорушення. С. відрекомендувався їй працівником прокуратури, пообіцяв вирішити питання за фінансову винагороду в розмірі 5 тис. доларів США. Потім жінка зрозуміла, що це не працівник прокуратури, а адвокат. Вона вимагала або виграти справу в суді, або повернути їй гроші. С. запевнив Н., що зробить або те, або інше, і зник. На дзвінки не відповідав, зустрітися з ним було неможливо. На щастя, жінка здогадалася записати їхню розмову на диктофон. Більше того, під час їхньої бесіди були присутні свідки.

Які правові приписи порушив адвокат С.? Здійсніть юридичну кваліфікацію дій адвоката С. і громадянки Н. Чи вправі громадянка Н. оскаржити дії адвоката С. і якщо так, то – до якого компетентного органу? До якого різновиду юридичної відповідальності слід притягнути адвоката С.?

5.3. Ввечері злочинці підійшли до пенсіонера на вулиці і, продемонструвавши йому нібито міліцейське посвідчення, попросили проїхати з ними. Вони привезли його в заздалегідь орендований будинок, де з погрозами забрали ключі від квартири. Чоловіка утримували в неволі 10 днів, майже не годували і весь час залякували. Погрожуючи пістолетом, злочинці вимагали переоформити на них квартиру. Однак пенсіонеру вдалося втекти і звернутися до правоохоронців. Як повідомила прокуратура, з квартири пенсіонера адвокат В., який був організатором банди, викрав документи на квартиру і паспорт.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Яку відповідальність має понести

адвокат В.? Чи вплине на відповідальність В. факт наявності у нього свідоцтва на право на здійснення адвокатської діяльності?

5.4. Близько двох років адвокат П. представляв інтереси громадянина К. в цивільній справі про стягнення коштів та в пов'язаному з нею кримінальному провадженні. Після досягнення бажаного для клієнта фінансового результату захисник дійшов висновку, що правова позиція, яка обстоювалася в судах, прокуратурі та органах досудового слідства, насправді була хибною, адже довіритель давав йому неправдиву інформацію. П. вирішив припинити подальшу співпрацю, оскільки вона суперечила його професійним інтересам та обов'язкам. Крім підзахисного, про відмову в односторонньому порядку від виконання договору про надання правової допомоги адвокат повідомив місцеві органи прокуратури, поліцію і суд. Причому, пояснюючи причини розірвання договору, П. сказав, що в ході аналізу кримінального провадження та цивільної справи він виявив у діях клієнта ознаки злочинів, відповідальність за які передбачено ст.190 («Шахрайство») та ст.358 («Підrobлення документів...») Кримінального кодексу України. Пізніше адвокат також написав до відділу поліції заяву про вчинення К. кримінального правопорушення, зазначивши, що обставини, які стали йому відомі під час надання правової допомоги, «вказували на ознаки злочинної діяльності К., а саме: внесення до правоохоронних органів завідомо неправдивих відомостей, отримання ним завідомо неправосудних для нього рішень місцевого суду, що стали підставою для примусового їх виконання й отримання коштів з третіх осіб».

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики порушуються у даному випадку? Яку відповідальність має понести адвокат В.?

ТЕМА 7. МЕТОДИКА І ТАКТИКА ПОБУДОВИ АДВОКАТОМ ВЗАЄМОВІДНОСИН ІЗ СУДОМ. РОБОТА АДВОКАТОМ ІЗ ЕЛЕКТРОННИМ СУДОМ.

ПЛАН:

1. Правове регулювання взаємовідносини адвоката з судом: міжнародний і національний рівні. «Монополія адвокатів» на представництво у судовому процесі.
2. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката із судом. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката з іншими учасниками судового провадження.
3. Культура поведінки адвоката в суді: теоретичні і практичні аспекти.
4. Відповідальність адвоката за зловживання своїми процесуальними правами: види та санкції.
5. Адміністративна відповідальність адвоката за неповагу до суду.
6. Документи, що підтверджують повноваження адвоката в цивільному, адміністративному, господарському, кримінальному процесах, а також у провадженні в справах про адміністративні правопорушення.
7. Методика роботи адвокатом із електронним судом.
8. Дистанційна участь адвоката в судовому засіданні.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Здійсніть пошук рішень Європейського суду з прав людини, які порушують питання меж допустимої критики адвоката судом. Зробіть презентацію відповідної правової позиції Європейського суду з прав людини під час практичного заняття. Обґрунтуйте своє власне ставлення до проблеми, піднятої в рішенні Європейського суду з прав людини.*

2. *Розв'яжіть наступні практичні ситуації:*

2.1. 26.06.2017р. за вх. № 0643/17 до КДКА Харківської області надійшла скарга гр. ОСОБА_2 на дії (бездіяльність) адвоката ОСОБА_1, яка була обґрунтована неподанням апеляційної скарги на судові рішення по цивільній справі № 615/1941/15-ц Валківського районного суду Харківської області, що є невиконанням своїх процесуальних обов'язків за договором про надання правової допомоги.

18.10.2017р. скарга ОСОБА_2 розглянута на засіданні дисциплінарної палати КДКА Харківської області за результатами якої ухвалено рішення про відмову в порушенні дисциплінарної справи стосовно адвоката ОСОБА_1 (том 1 а.с. 13-15).

Не погодившись з даним рішенням КДКА Харківської області ОСОБА_2 оскаржила його до ВКДКА.

Рішенням ВКДКА від 30.01.2018р. №І-022/2018 скаргу ОСОБА_2 задоволено частково (пункт 1 рішення); рішення дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Харківської області від 18.10.2017р. про відмову в порушенні дисциплінарної справи відносно адвоката ОСОБА_1 скасовано (пункт 2 рішення); ухвалено нове рішення про порушення дисциплінарної справи відносно адвоката ОСОБА_1 (пункт 3 рішення); секретарю Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії про прийняте рішення повідомити заінтересованих осіб (пункт 4 рішення); матеріали дисциплінарної справи повернуті до КДКА Харківської області на стадію розгляду дисциплінарної справи (пункт 5 рішення) (том 1 а.с. 16-19).

Адвокат оскаржив ВКДКА від 30.01.2018р. №І-022/2018 в судовому порядку.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Яку відповідальність має понести адвокат? Яке рішення має ухвалити суд щодо оскарження рішення ВКДКА?

2.2. Адвокат здійснює захист обвинувачуваного у вбивстві. Надаючи правову допомогу на досудовому слідстві, під час конфіденційного побачення підзахисний зізнався адвокату, що він насправді вчинив злочин, але буде категорично заперечувати свою причетність до вбивства. Він сповістив адвоката, що має інформацію про спроби його друзів на волі вплинути на потерпілих, щоб змусити їх відмовитися від претензій, а також про деякі обставини, про які він дізнався лише тепер, та які можуть докорінно змінити його становище у справі. Для цього необхідно допитати двох свідків, які раніше не були допитані, оскільки слідчий про них не знав. Адвокат був обурений аморальністю обвинувачуваного. Звісно, було дуже шкода потерпілих, однак повідомити будь-кому конфіденційну інформацію чи відмовитися від захисту з таких мотивів не можна. Адвокат повинен продовжувати захист за будь-яких обставин, навіть всупереч власним уявленням про совість і справедливість. Адвокат взяв пояснення у свідків, які повідомили, що погоджуються надати відомості щодо невинуватості підзахисного, але вони є недостовірними. Адвокат роз'яснив клієнту і свідкам, що за надання завідомо неправдивих показань свідок притягується до кримінальної відповідальності, а також що необхідно використовувати інші законні методи захисту. На це останній погодився.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Чи порушуються у даному випадку норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства? Чи правильні дії адвоката?

2.3. На розгляд КДКА надійшла ухвала колегії суддів судової палати з кримінальних справах апеляційного суду Черкаської області від 6 лютого 2015

року та лист першого заступника прокурора Черкаської області від 6 березня 2015 року щодо притягнення його до дисциплінарної відповідальності за вчинені порушення. За змістом згаданої ухвали суду, під час розгляду кримінального провадження 5 лютого 2015 року захисник обвинуваченого адвокат ОСОБА_1 самовільно залишив залу судових засідань, що призвело до зриву судового засідання, та свідчить про явну неповагу до суду і вказує на недотриманням ним пункту 1 частини першої статті 21 Закону України від 5 липня 2012 року № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі - Закон № 5076-VI), частини другої статті 329 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК). У зв'язку з цим апеляційний суд був вимушений відкласти слухання справи на іншу дату. На підставі вказаної ухвали апеляційного суду дисциплінарна палата КДКА порушила стосовно адвоката ОСОБА_1 дисциплінарну справу та рішенням від 22 квітня 2015 року притягнула його до дисциплінарної відповідальності у виді попередження. Позивач вважає зазначені рішення протиправними, позаяк суд апеляційної інстанції при розгляді кримінальних справ позбавлений права виносити окремі ухвали, а тому ухвала апеляційного суду Черкаської області від 6 лютого 2015 року не могла бути підставою для відкриття дисциплінарного провадження відносно позивача, як адвоката. Окрім того, як зазначив позивач, він діяв в інтересах свого неповнолітнього підзахисного та вчинені ним дії щодо залишення зали судового засідання були з ним узгоджені. Вказані дії не порушили права на захист його підзахисного, адже в судовому засіданні залишилось ще два адвокати, які захищали його права та інтереси. З урахуванням зазначеного позивач просив задовольнити його вимоги.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Яку відповідальність має понести адвокат? Яке рішення має ухвалити суд щодо оскарження рішення КДКА?

2.4. ОСОБА_1 (далі - позивач) звернулася до суду з адміністративним позовом до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області (далі - відповідач, КДКА), в якому просила: визнати протиправними та скасувати рішення Дисциплінарної палати КДКА: від 13 жовтня 2015 року № 468/0/14-2/2015 про порушення відносно неї дисциплінарної справи № 468/15; та від 10 листопада 2015 року № 468/1/14-2/2015 про притягнення її до дисциплінарної відповідальності.

Позивач вказує, що відповідач без наявності правових підстав притягнув її до дисциплінарної відповідальності. Оскільки відповідач не встановив наявності конфлікту інтересів при представництві позивачем інтересів ОСОБА_3 та ОСОБА_4 у різних судових справах.

Одеський окружний адміністративний суд постановою від 12 вересня 2016 року адміністративний позов задовольнив повністю. Визнав протиправним та скасував рішення Дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області № 468/0/14-2/2015 від 13 жовтня 2015 року №

468/0/14-2/2015 про порушення дисциплінарної справи № 468/15 відносно адвоката Нікітіної І.О. Визнав протиправним та скасував рішення Дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області від 10 листопада 2015 року № 468/1/14-2/2015 про притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката ОСОБА_1 .

За висновком суду відповідач у рішенні від 10 листопада 2015 року № 468/1/14-2/2015 недотримав принципу пропорційності при визначенні виду дисциплінарного стягнення. Оспорюване рішення прийнято без належної мотивації, оцінки всіх доказів та письмових пояснень адвоката.

Одеський апеляційний адміністративний суд своєю постановою від 21 березня 2017 року скасував постанову суду першої інстанції, адміністративний позов задовольнив частково. Визнав протиправним та скасував рішення дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області від 10 листопада 2015 року №468/1/14-2/2015 про притягнення адвоката ОСОБА_1 до дисциплінарної відповідальності шляхом зупинення свідоцтва на право зайняття адвокатською діяльністю на строк до трьох місяців. Закрив провадження у справі в частині позовних вимог ОСОБА_1 про визнання протиправними та скасування рішення дисциплінарної палати Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Одеської області про порушення дисциплінарної справи №468/18 реєстраційний №468/0/14-2/2015 від 13 жовтня 2015 року. У частині задоволення позову суд обґрунтував постанову недоведеністю здійснення позивачем дій, які суперечать Правилам адвокатської етики. У частині закриття провадження - залишенням без розгляду позовних вимог, які стосувалися рішення Дисциплінарної палати КДКА від 13 жовтня 2015 року № 468/0/14-2/2015, згідно з ухвалою Одеського окружного адміністративного суду від 25 квітня 2016 року.

У касаційній скарзі відповідач просить скасувати рішення судів першої та апеляційної інстанцій у частині задоволення позовних вимог та прийняти нову постанову, якою відмовити у задоволенні позову. Відповідач посиляється на порушення судами норм частини третьої статті 9, статей 20 та 30 Правил адвокатської етики, затверджених установчим З'їздом адвокатів України 17.11.2012 (далі - Правила адвокатської етики, втратили чинність у зв'язку із затвердженням Правил адвокатської етики рішенням Національної асоціації адвокатів України від 09.06.2017).

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Чи має понести відповідальність адвокат? Яке рішення має ухвалити Верховний Суд щодо оскарження попередніх рішень у справі?

2.5. На голову Ради адвокатів Х-ської області В. поскаржилися члени громадської організації «Центр протидії корупції». Представник організації серед іншого пояснив, що прояви корупції вони відшукують, спостерігаючи за розглядом резонансних справ у суді. На одному із засідань у кримінальному провадженні їх

збентежила поведінка адвоката. На етапі подання доказів стороною обвинувачення прокурор продемонстрував копії документів, надані, за його словами, правоохоронцями зі Швейцарії. Ці копії містили інформацію з банку та прізвище клієнта адвоката. Правник поставив під сумнів достовірність документів і, аби надати ваги своїм словам, продемонстрував таку ж ксерокопію документа, але вже з прізвищем одного з детективів Національного антикорупційного бюро. Демонструючи цю «підробку» адвокат наголосив, що за вимогами закону копії не можуть слугувати доказами, тим паче що Україна подала до Швейцарії запит на оригінали документів. Такий тактичний прийом адвокат використав для того, щоби переконати суд у неналежності доказів сторони обвинувачення. Але активісти ГО звинуватили правника в поданні до суду неправдивого документа (водночас справжність документа, поданого стороною обвинувачення, вони чомусь не піддали сумніву), що кваліфікували як порушення Правил адвокатської етики. Звернувшись до регіональної КДКА, громадські діячі отримали відмову у відкритті дисциплінарної справи. Разом з тим комісія вирішила, що подібна скарга може трактуватись і як тиск на адвоката. Така позиція заявників не влаштувала, тож вони поскаржилися до ВКДКА.

Оцініть наведену ситуацію з точки зору деонтологічних засад адвокатської діяльності. Які норми Правил адвокатської етики й чинного законодавства порушуються у даному випадку? Чи має понести відповідальність адвокат? Яке рішення має ухвалити ВКДКА у цій справі?

ТЕМА 8. МЕТОДИЧНІ Й ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ АДВОКАТА З ДЕРЖАВНИМИ І НЕДЕРЖАВНИМИ РЕЄСТРАМИ, БАЗАМИ ДАНИХ.

ПЛАН:

1. Сучасні технології та електронні сервіси в юридичній практиці.
2. Основні принципи роботи з відкритими даними в юридичній практиці.
Юридичні інформаційно-пошукові відкриті бази даних.
3. Державні реєстри. Особливості роботи з окремими реєстрами:
Принципи роботи з Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
Структура та робота з Державним реєстром речових прав на нерухоме майно;
Відомості, що містяться у Державному реєстрі обтяжень рухомого майна;
Пошук інформації в Єдиному державному реєстрі нормативно-правових актів;

Основи функціонування Єдиного державного реєстру декларацій.

4. Особливості роботи з реєстрами, що містять судову практику. Структура Єдиного державного реєстру судових рішень. Особливості та структура реєстру судових рішень HUDOC.
5. Робота з недержавними сервісами відкритих даних. Opendatabot: загальна характеристика та особливості роботи. ProZorro: основні можливості пошуку інформації щодо публічних закупівель. YouControl як сервіс для перевірки опонентів та юридичних компаній. Vkursi як інструмент для перевірки контрагентів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Знайти за допомогою Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань 10 фізичних осіб-підприємців та скласти порівняльну таблицю про таких суб'єктів.
2. Знайти 10 декларацій осіб, які зобов'язані подавати декларації, за певним критерієм (посадою, відношенням до публічної служби, становищем, роком) за допомогою Єдиного державного реєстру декларацій і подати у вигляді порівняльної таблиці.
3. Визначити кількість опублікованих нормативно-правових актів в такому офіційному друкованому виданні — «Урядовий кур'єр», висловити та обґрунтувати свою думку щодо доцільності опублікування нормативно-правових актів в офіційних друкованих виданнях.
4. Визначити відомості, внесення яких є необхідним для формування заяви у сфері державної реєстрації прав у базі даних «Державний реєстр речових прав на нерухоме майно».
5. Здійснити аналіз суб'єкта господарювання як потенційного контрагента.
6. Визначити відомості, внесення яких є необхідним для формування заяви у сфері державної реєстрації прав у базі даних «Державний реєстр речових прав на нерухоме майно».

7. Знайти судову практику щодо визнання договору купівлі-продажу недійсним за останній рік (мінімум 10 прикладів).

8. Знайти у Єдиному державному реєстрі судових рішень притягнення особи до адміністративної відповідальності за ст. 130 КУпАП за останні 6 місяців в практиці судів Хмельницької області (мінімум 10 прикладів).

9. Знайти за допомогою реєстру рішень ЄСПЛ (HUDOC) справи, у яких заявник повідомляє про порушення ст. 3 «Заборона катування» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (мінімум 10 рішень).

10. Знайти за допомогою реєстру рішень ЄСПЛ (HUDOC) справи, за якими винесено остаточне рішення Європейським Судом з прав людини у зв'язку з порушенням ст. 8 «Право на повагу» до приватного і сімейного життя Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (мінімум 10 рішень).

ТЕМА 9. МЕТОДИЧНІ Й ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА-МЕДІАТОРА.

ПЛАН:

1. Медіація як спосіб урегулювання конфліктів (спорів).
2. Міжнародні стандарти і національне правове регулювання інституту медіації.
3. Право на медіацію.
4. Медіаційна процедура: різновиди і характеристика основних стадій.
5. Адвокат як учасник медіації.
6. Медіація в діяльності органів адвокатського самоврядування.
7. Роль адвоката у процесі виконання домовленостей, досягнутих в процесі медіації.

ПРОВЕДЕННЯ МОДЕЛЬНОЇ «МЕДІАЦІЇ» ЗА ФАБУЛОЮ СПРАВИ

Мета.

Набуття навичок медіативної діяльності адвоката, основ комунікації та конфліктології.

Хід проведення:

1. Студенти поділяються на групи, одні із них представляють інтереси сторін медіативного процесу.

2. Кожна група студентів вивчають фабули і розробляють свої пропозиції щодо позасудового вирішення справи шляхом письмового складання договору про примирення сторін.

3. Після цього розпочинаються виступи осіб представників - учасників медіації, які мають довести, що запропоновані ними умови вирішення спору, будуть влаштовувати усі сторони конфлікту і будуть ними прийнятні.

4. Кожна із сторін «конфлікту» наводить свої доводи.

5. Адвокат виконує свої функції під час проведення модельної медіації.

6. Досягнення (або недосагнення) домовленості між сторонами та оформлення результатів медіації.

7. Після закінчення процесу медіації викладач робить висновки і дає оцінку активності та можливості використання пропозицій сторін, адвоката для позасудового вирішення юридичного конфлікту.

8. Підведення підсумків викладачем.

Фабула 1. Галина Іванова (78 років) звернулася до суду з позовом про визнання недійсним договору дарування двокімнатної квартири своєму онукові Петру Пасічнику (25 років) у зв'язку з тим, що під час укладання договору онук обіцяв їй матеріально підтримувати та доглядати до її смерті, а тепер свою обіцянку не виконує, рідко їй відвідує, матеріальну підтримку надає тільки час від часу і незначну, вона не може собі навіть ліки всі необхідні придбати. До того ж вона не розібралася, що з такою обіцянкою треба було договір довічного утримання оформити, а не дарування. А тепер ось і квартира їй не належить, і онук не доглядає, - так він її скоро і вигнати може, як зять сусідку Дарину Петрівну. При цьому Петро таким вчинком бабусі був дуже здивований і ображений, бо стосунки у них завжди були гарні і він вважає, що робить для неї все можливе, хоч і щойно закінчив навчання та не може знайти постійної роботи з належною оплатою, а тут ось ще й його дівчина вагітна, то вони вже не зможуть жити у маленькій кімнатці, яку він орендує. Петро наголошує, що він не обіцяв

бабусі видавати систематично певні грошові суми, а просто як онук вважає себе зобов'язаним їй допомагати по мірі сил, що і робить, а ніякого договору довічного утримання він укласти з бабусею не збирався, бо то ж, навіть, соромно від людей. А бабуса його от тепер принизила, якимось негідником виставила.

Фабула 2. Будівельна компанія звернулася до суду з позовом до субпідрядника про застосування зазначених у Договорі штрафних санкцій за затримку виконання фасадних робіт у приватному триповерховому будинку. Субпідрядник заперечує проти позову, мотивуючи затримку форс-мажорними обставинами - впливом негативних погодних умов, за яких виконання фасадних робіт у зазначений у Договорі термін спричинило б значне погіршення їх якості і порушення ДБН. Будівельна компанія у свою чергу наполягає на порушенні Договору і вимагає також від субпідрядника компенсації збитків, спричинених затриманням виконання робіт субпідрядником і виплатою замовнику неустойки за порушення чітко визначених термінів здачі будинку в експлуатацію. Замовник подав позов до суду з вимогою виплати такої неустойки будівельною компанією.

ТЕМА 9. МЕТОДИЧНІ Й ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ІНДИВІДУАЛЬНОЇ, АДВОКАТА В АДВОКАТСЬКОМУ ОБ'ЄДНАННІ, АДВОКАТА НА ПІДПРИЄМСТВІ).

1. Дія Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» стосовно адвоката.
2. Інформаційна безпека адвокатської діяльності.
3. Проблеми забезпечення безпеки офісу адвоката.
4. Забезпечення безпеки адвокатської діяльності і договори про надання правової допомоги.
5. Технічні аспекти забезпечення безпеки роботи адвоката із електронними документами.

6. Проблеми забезпечення особистої безпеки адвоката та членів його родини.

7. Право адвоката на використання зброї: міжнародний досвід та національне законодавстві.

8. Особливості забезпечення безпеки адвокатської діяльності в адвокатському бюро, об'єднанні.

9. Особливості забезпечення безпеки адвокатської діяльності на підприємстві.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Складіть розгорнуту доповідь на одну із тем з метою її подальшого представлення на практичному занятті:*

А) Проблеми забезпечення особистої безпеки адвоката та членів його родини.

Б) Право адвоката на використання зброї: міжнародний досвід та національне законодавстві.

В) Інформаційна безпека адвокатської діяльності.

Г) Аналіз типових порушень професійних прав адвокатів в Україні за даними із відкритих джерел та інформацією Національної асоціації адвокатів України.

6. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Організація діяльності адвокатури є навчальної дисципліною, яка викладається кафедрою адвокатури для здобувачів вищої освіти другого (магістерського рівня). Моніторинг знань студентів з даної навчальної дисципліни здійснюється шляхом поточного контролю (ПК) протягом курсу практичних занять, за результатами яких складається залік.

Завданням ПК є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь застосовувати отримані знання при відповіді на теоретичні запитання та при вирішенні практичних завдань.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів:

Вид активності	Зміст активності	Кількість видів	Кількість балів за вид	Всього (в балах)
	Основні			
Присутність на лекціях	Протягом всього курсу	10	1	до 10
Відповіді на заняттях	Розкриття питання плану теми, відповідь по практичному завданню	10	до 5	до 50
Колоквіум	Після вивчення Модуля 1 та Модуля 2	2	до 10-ти	до 20-ти
	Додаткові			
Презентація	Доповідь (виступ на задану тему на практичному занятті) з презентацією за допомогою технічних засобів	1	до 20-ти	до 20-ти
Опублікування наукової статті	Публікація наукової статті за темою, що входить до предмета вивчення дисципліни	1	до 20	до 20
Опублікування наукових тез	Публікація наукових тез за темою, що входить до предмета вивчення дисципліни та/або виступ із доповіддю на конференції будь-якого рівня	1	до 20	до 20

Робота з науковою літературою	Анотування (рецензування) наукових статей, монографій за темами курсу (до трьох статей або одна монографія)	1	(три статті або одна монографія)	до 20-ти
Розробка кейсів, слайдів, схем, таблиць	Схематичне представлення матеріалу за темами курсу (не менше 2-х тем)	1	до 20-ти	до 20-ти
Участь у роботі студентського гуртка	Виступ з доповіддю на засіданні гуртка, участь у обговореннях	2	до 10	до 20

усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист есе або реферату за ініціативи студента.

Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів. Впродовж семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 20балів. Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є залік. Мінімальна кількість балів для отримання заліку – 60.

Критеріями оцінювання знань та вмінь студентів протягом ПК є:

Пояснення:

Максимальна кількість балів за результатами практичних занять – **60**.

Мінімальна кількість балів – **20**.

Основні види активності дають студенту можливість набрати бали, необхідні для складання іспиту. Вони є обов'язковими для всіх студентів. Різні види активності доповнюють одне одного, за рахунок чого у студента є певний

«запас балів». За рахунок одного виду активності студент компенсує недоодержані за іншим видом.

Відвідування лекцій передбачає фізичну присутність студента на лекції. Бали не нараховуються у випадках, коли студент був відсутній (незалежно від причини відсутності), запізнився або допускав порушення навчальної дисципліни.

Відповіді на заняттях передбачають розкриття питань по темі курсу, вирішення практичних завдань, доповнення. Залежно від обсягу та якості відповіді їх можна оцінювати до 5 балів за заняття.

Контрольні завдання здійснюються у формі колоквіуму, який полягає у наданні правильних відповідей на поставлені питання після вивчення Модуля 1 та Модуля 2. Відповіді оцінюються за правильністю в обсязі від 0 до 10 балів.

Додаткові види активності дають можливість добрати бали до 60 (якщо це потребується). Додаткові види застосовуються як альтернативні за бажанням студента і за узгодженням з викладачем, та мають на меті стимулювання студента до самостійної, наукової, творчої роботи. Можливе обрання лише одного додаткового виду активності, крім виступу із доповіддю на конференції будь-якого рівня та (або) опублікування тез доповіді або наукової статті, з обов'язковою рецензією викладача кафедри адвокатури.

Написання і опублікування тез передбачає підготовку тез наукової доповіді і їх опублікування у збірнику певної студентської наукової конференції, а також виступ на ній (за можливості) з тематики, що входить до предмета навчальної дисципліни. Тематика тез та конференція, на яку вони будуть подані, визначаються студентом за погодженням з викладачем (науковим керівником).

Опублікування наукової статті передбачає підготовку, рецензування та опублікування наукової статті з теми, що входить до даної дисципліни в будь-якому виданні правничого спрямування.

Робота з науковою літературою передбачає ознайомлення студентів з додатковою науковою літературою по тематиці навчальної дисципліни, а також її анотування (рецензування). Може включати вивчення наукових статей або

монографії. Анотація (рецензія) складається окремо на кожну статтю обсягом 1,5-2 стор., на монографію – 5 стор. Перелік статей (монографій) визначається студентом за погодженням з викладачем.

Складання кейсів передбачає самостійну розробку студентами практичних завдань по темах курсу. Задача має включати формулювання практичної ситуації та постановку питань до неї. Оцінюється оригінальність задачі, її змістовність, проблемність питань, на які вона розрахована.

Розробка схем, таблиць передбачає схематичне представлення матеріалу по темах курсу у виді схем, таблиць, діаграм. Кожній схемі відповідає певне питання курсу. Оцінюється оригінальність, логічність, системність складання схеми.

Розробка презентації передбачає представлення за допомогою аудіовізуальних технічних засобів (ноутбук, проектор тощо) розробок студента з окремих питань або тем курсу. Об'єднує елементи наукової доповіді та складання схем і таблиць. Оцінюється оригінальність презентації, рівень її технічної підтримки, повнота і змістовність викладення матеріалу.

Підсумковий бал за результатами поточного контролю (ПК) обчислюється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

Результати ПК знань студентів своєчасно вносяться до журналу обліку роботи викладача та регулярно оприлюднюються в академічній групі (особисто студенту за його запитом).

У разі невиконання завдань поточного контролю (ПК) з об'єктивних причин студенти мають право на ліквідацію заборгованості. Час та порядок складання визначається кафедрою.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль	Підсумкова оцінка знань (залік)
-------------------	------------------------------------

Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль № 3		Самостійна робота студентів	
п/з	Колоквіум	п/з	Колоквіум	-	-		
max 20	max 10	max 30	max 20	-	-	max 20	max 100

Критерії оцінювання результатів навчання:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 10	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 20	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження. Вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні і практичні висновки.
	15	Основні питання висвітлено поверхнево, висновки не мають самостійного характеру.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок, немає висновків, студент слабо володіє матеріалом роботи.
Залік	Max 100	Відмінне володіння матеріалом із дисципліни.

	Min 60	Достатнє засвоєння матеріалу з дисципліни.
--	--------	--

7. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота є важливим фактором засвоєння навчального матеріалу. Мета самостійної роботи – формування самостійності студента, його вмінь, знань, навичок, що здійснюється опосередковано через зміст і методи усіх видів навчальних занять.

Самостійна робота – це робота студентів, що планується та виконується за завданнями та під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Завдання самостійної роботи студентів із дисципліни – засвоїти, закріпити та систематизувати відповідні теоретичні знання, а також уміти застосовувати їх під час виконання практичних завдань. Самостійна робота студентів забезпечує їх підготовку до поточних аудиторних занять.

Зміст самостійної роботи студентів із дисципліни «Організація діяльності адвокатури» визначається навчальною програмою дисципліни.

Самостійна робота сприяє:

- поглибленню і розширенню знань;
- формуванню інтересу до пізнавальної діяльності;
- оволодінню прийомами процесу пізнання;
- розвитку пізнавальних здібностей.

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, узагальнення практики тощо;
- виконання практичних завдань, кейсів;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів.

9. ПИТАННЯ ДО САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1. Погляди науковців на поняття методики і тактики адвокатської діяльності.
2. Сутність та основні елементи методики і тактики адвокатської діяльності.
3. Документальне оформлення методичних і тактичних аспектів представництва або захисту клієнта адвокатом.
4. Вимоги процесуального законодавства до методичних і тактичних засобів адвокатської діяльності.
5. Вимоги Правил адвокатської етики до методичних і тактичних засобів адвокатської діяльності.
6. Складові елементи побудови методики захисту і вибору тактичних засобів захисту: цілі захисту, версії захисту, засоби захисту, аналіз слідчої ситуації (судової ситуації) і визначенні захисної ситуації, позиції по справі.
7. Різновиди позиції захисту (цілковите заперечення вини, повне визнання вини, часткове визнання вини, відмова давати показання).
8. Проблема ефективності методики і тактики адвокатської діяльності.
9. Методики та технології застосування адвокатами психологічного впливу.
10. Вплив особистісних якостей адвокатів на ефективність їх професійної діяльності.
11. Особливості роботи адвоката із правовими позиціями судів.
12. Правова позиція як інструмент роботи адвоката.
13. Інтерпретація фактів, що мають значення для кваліфікації правової ситуації.
14. Правова кваліфікація в адвокатській діяльності.
15. Формулювання та узгодження правової позиції адвоката з клієнтом відповідно до Правил адвокатської етики.
16. Правила зміни правової позиції адвоката відповідно до Правил адвокатської етики.

17. Роль рішень судів першої та апеляційної інстанцій під час вибору та формулювання правової позиції адвоката.
18. Постанови Верховного Суду як джерело формування правової позиції адвоката.
19. Робота адвоката із відкритими та спеціалізованими базами судових рішень.
20. Етичні аспекти організації діяльності адвокатського об'єднання.
21. Особливості реєстрації та організації роботи та звітності адвоката, який здійснює індивідуальну адвокатську діяльність.
22. Особливості державної реєстрації та організації роботи адвокатського бюро.
23. Особливості державної реєстрації та організації роботи адвокатського об'єднання.
24. Розподіл обов'язків між адвокатами в адвокатському об'єднанні.
25. Особливості застосування Правил адвокатської етики для співробітників адвокатського об'єднання.
26. Особливості оподаткування різних організаційних форм адвокатської діяльності.
27. Самозайнята особа, ФОП, оподаткування юридичних осіб.
28. Особливості оподаткування адвоката, який здійснює індивідуальну адвокатську діяльність.
29. Особливості оподаткування адвокатського бюро.
30. Особливості оподаткування адвокатського об'єднання.
31. Спрощені системи оподаткування, які застосовуються для оптимізації організації роботи адвоката.
32. Особливості сплати адвокатами Єдиного соціального внеску.
33. Адміністрування оподаткування адвокатської діяльності через електронні сервіси ДФС України.
34. Міжнародні стандарти забезпечення принципів конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності.

35. Реалізація принципу конфіденційності та пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності на національному рівні.

36. Обов'язки адвоката щодо забезпечення принципу конфіденційності. Гарантії забезпечення принципу конфіденційності в адвокатській діяльності.

37. Свідоцький імунітет адвоката.

38. Адвокат як суб'єкт фінмоніторингу відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму і фінансуванню поширення зброї масового знищення» № 361-IX.

39. Відповідальність адвоката за порушення вимог фінмоніторингу відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму і фінансуванню поширення зброї масового знищення» № 361-IX.

40. Методика і тактика застосування принципу запобігання конфлікту інтересів і пріоритету інтересів клієнта в адвокатській діяльності. Принцип неприпустимості конфлікту інтересів в адвокатській діяльності: міжнародне і національне регулювання.

41. Правила вирішення відводу адвоката за чинним законодавством.

42. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії прийняття доручення клієнта.

43. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів на стадії виконання доручення клієнта.

44. Особливості застосування правил щодо конфлікту інтересів у відносинах з клієнтом-юридичною особою.

45. Відповідальність адвоката за порушення принципу неприпустимості конфлікту інтересів.

46. Робота адвокатом із електронним судом.

47. Правове регулювання взаємовідносини адвоката з судом: міжнародний і національний рівні.

48. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката із судом.

49. Деонтологічні аспекти взаємовідносини адвоката з іншими учасниками судового провадження.
50. Культура поведінки адвоката в суді: теоретичні і практичні аспекти.
51. Відповідальність адвоката за зловживання своїми процесуальним правами: види та санкції.
52. Адміністративна відповідальність адвоката за неповагу до суду.
53. Методика робота адвокатом із електронним судом.
54. Сучасні технології та електронні сервіси в юридичній практиці.
55. Основні принципи роботи з відкритими даними в юридичній практиці.
56. Державні реєстри в роботі адвоката.
57. Особливості роботи адвоката з реєстрами, що містять судову практику.
58. Робота адвоката з недержавними сервісами відкритих даних.
59. Медіація як спосіб урегулювання конфліктів (спорів).
60. Міжнародні стандарти і національне правове регулювання інституту медіації. Право на медіацію.
61. Медіаційна процедура: різновиди і характеристика основних стадій. Адвокат як учасник медіації.
62. Медіація в діяльності органів адвокатського самоврядування.
63. Роль адвоката у процесі виконання домовленостей, досягнутих в процесі медіації.
64. Методичні й тактичні аспекти забезпечення безпеки адвокатської діяльності (індивідуальної, адвоката в адвокатському об'єднанні, адвоката на підприємстві).
65. Інформаційна безпека адвокатської діяльності.
66. Проблеми забезпечення безпеки офісу адвоката.
67. Проблеми забезпечення особистої безпеки адвоката та членів його родини.

68. Право адвоката на використання зброї: міжнародний досвід та національне законодавстві.

69. Особливості забезпечення безпеки адвокатської діяльності на підприємстві.

70. Правові позиції судів щодо оподаткування адвокатської діяльності.

10. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нормативно-правові акти

1. Висновок № (2013) 16 Консультативної ради європейських суддів «Про відносини між суддями та адвокатами»: прийнятий на 14-му пленарному засіданні КРЕС 13-15 листопада 2013 р. м. Страсбург. URL: [http://rszs.court.gov.ua/userfiles/KRES% 20Vusnovok.pdf](http://rszs.court.gov.ua/userfiles/KRES%20Vusnovok.pdf).

2. Господарський кодекс України від 16.03.2003 р. № 436-IV (27.02.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

3. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1996 р. № 1798-XII (ред. від 16.08.2020 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>

4. Європейська угода про осіб, що беруть участь у процесі Європейського суду з прав людини від 05.03.1996 р. № 994_324. (Ратифікована Україною від 23.06.2004 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_324#Text

5. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятий делегацією 12-ти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text

6. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р. № 5076-VI (ред. від 03.07.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>

7. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 р. №

3460-VI (ред. від 18.07.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>

8. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 №1402-VIII (ред. від 10.12.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

9. Інструкція з діловодства у регіональних органах адвокатського самоврядування, затверджена наказом Заступника Голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України В.А. Гвоздія від 20 червня 2013 р. №32/1/3-13. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshidokumenty/2013.06.20-instrukciya-z-dilovodstba.pdf>

10. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (ред. від 11.04.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

11. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) від 07.12.1984 р. №80731-X (ред. від 23.04.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

12. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

13. Кримінальний кодекс України від 05.04.2003 р. № 2341-III (ред. від 23.04.2021р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

14. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 року № 4651 -VI (ред. від 17.03.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

15. Модельні правила незалежності та взаємовідносин адвоката: Адвокат майбутнього. URL: <http://tomorrowlawyer.org/wp-content/uploads/2017/.pdf>

16. Моріс проти Франції (Morice v. France) : рішення Європейського Суду з прав людини від 23 квітня 2015 р. URL: <https://cedem.org.ua/library/rishennya-velykoyi-palaty-yespl-u-spravi-moris-proti-frantsiyi/>

17. Національна стратегія у сфері прав людини: затв. Указом Президента України від 25 серпня 2015 р., № 501/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>.

18. Основні положення про роль адвокатів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам 01.08.1990 р. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text

19. Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2012 р. № 305. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-п#Text>

20. Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури, затверджене рішенням звітно-виборного з'їзду адвокатів України 9 червня 2017 р. URL:

<https://vkdka.org/wp-content/uploads/2017/11/PolojennyaProVKDKA2017.pdf>

21. Положення про Вищу ревізійну комісію адвокатури, затверджене Установчим з'їздом адвокатів України від 17.11.2012 р. URL:

https://uba.ua/documents/doc/polozhennja_vrka.pdf

22. Положення про внески на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування (нова редакція), затверджене рішенням Ради адвокатів України від 03.02.2017 р. № 4 (зі змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України 13.10.2018 р. № 176). URL:

https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2018-10-13-polozhennya-176_5c3709045642e.pdf

23. Положення про комісію з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги, затверджене рішенням Ради адвокатів України від 15.12.2017 № 281. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr281871-17#Text>

24. Положення про Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності, затверджене рішенням Ради адвокатів України № 182 від 27.07.2013 р. (зі змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України № 181 від 25.10.2014 р.). URL:

<https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/2014.10.25-pologennya-181.pdf>

25. Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, затверджене рішенням Ради адвокатів України від 01.06.2018 р. № 80 (зі змінами та доповненнями, внесеними Рішенням Ради адвокатів України від 17.11.2020 р. № 121). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2020-11-17-polozhennya-121_5fc64e07e0a02.pdf

26. Положення про ордер на надання правничої (правової) допомоги у новій редакції, затверджене рішенням Ради адвокатів України від 12.04.2019 р. № 41 (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 17.11.2020р. № 118). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr041871-19#Text>

27. Положення про помічника адвоката, затверджене рішенням Ради адвокатів України від 25.09.2015 р. № 113 (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 25.07.2018 р. № 109). URL : https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2018-07-25-polozhennya-109_5b597bee364e2.pdf

28. Положення Про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність, затверджене Рішенням РАУ від 30 серпня 2014 р. №120 (зі змінами та доп.). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2019-02-14-polozhennya-6_5cee816a86403.pdf.

29. Положення про Раду адвокатів України, затверджене Установчим З'їздом адвокатів України 17.11.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001418-12#Text>

30. Порядок ведення Єдиного реєстру адвокатів України, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 17.12.2012 р. № 26 (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України № 109 від 25.07.2018 р.). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2018-07-25-poryadki-109_5b597b1f8c28b.pdf

31. Порядок допуску до складення кваліфікаційного іспиту, порядок складення кваліфікаційного іспиту та методика оцінювання результатів складення

кваліфікаційного іспиту для набуття права на заняття адвокатською діяльністю в Україні, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 17 грудня 2013 року № 270 (зі змінами, внесеними рішеннями Ради адвокатів України від 14 лютого 2020 року № 28). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2020-02-14-poryadki-28_5e5d2a24c9799.pdf

32. Порядок і умови укладення контрактів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі, та договорів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 11.01.2011 року №8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8-2012-п#Text>

33. Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 р. №1363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-п#Text>

34. Порядок обробки персональних даних у базах персональних даних, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 16.11.2017 р. № 218. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2017-11-16-poryadki-250_5a449b1c28668.pdf

35. Порядок оформлення головою ради адвокатів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя або уповноваженою радою члена ради адвокатів матеріалів про адміністративні правопорушення, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 17.12.2012 р. № 27 (Із змінами, внесеними згідно з Рішенням Ради адвокатів № 238 від 19.11.2013р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr027871-12#Text>

36. Порядок підвищення кваліфікації адвокатів України (нова редакція), затверджений рішенням Ради адвокатів України від 21.09.2019 р. № 111. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2019-09-21-poryadki-111_5db2d7f00ffe2.pdf

37. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом

адвокатів України 2017 р. 9 червня 2017 р., зі змінами затвердженими 3'їздом адвокатів України 15 лютого 2019 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf.

38. Принципи Міжнародної асоціації юристів (ІБА) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій: прийняті 24 травня 2014 року Міжнародною асоціацією юристів.

39. Програма проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, затверджена рішенням Ради адвокатів України № 72 від 21.09.2020 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/programi/2020-09-21-programi-72_5fc64626951c3.pdf

40. Програма складання кваліфікаційного іспиту, затверджена рішенням Ради Адвокатів України № 113 від 21.09.2019 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/programi/2019-09-21-programi-113_5dad5355b8c5.pdf

41. Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 4-5.07.2014 р. № 78. (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 17.12.2015 р. №163). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/reglamenti/2015-12-17-reglamenti-163_567da39598745.pdf

42. Регламент Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 16.02.2013 р. №77 (із змінами, внесеними рішенням Ради адвокатів України від 15.11.2019 р. № 148). URL: <http://vkdk.org/reglament-kdk-regionu/>

43. Регламент Ради Адвокатів України, затверджений рішенням Ради адвокатів України від 30.08.2014 р. № 115. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MUS32341?an=1&ed=2020_06_18

44. Рекомендації (2000) 21 Комітету міністрів державам-учасницям Ради Європи про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків: прийняті

Комітетом міністрів Ради Європи на 72-й зустрічі заступників міністрів 25.10.2000 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf

45. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Тау проти Румунії» (заява № 56280/07) від 23 липня 2019 р. URL: <https://www.echr.com.ua/translation/sprava-tau-proti-rumuni%D1%97-tekst-rishennya/>.

46. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Університет Вроцлава та Польщі проти Урядової агенції з досліджень» (Uniwersytet Wrocławski and Poland v REA (“Об’єднані справи C-515/17 P і C-561/17 P”)) від 4 лютого 2020 р. URL: <https://www.echr.com.ua/chi-vtrachaye-advokat-svoyu-nezalezhnist-chitayuchi-lekci%D1%97-kliyentu-abo-dekilka-sliv-pro-sudovu-sistemu-yes/>.

47. Рішення Ради адвокатів України № 103 від 16.02.2013 року «Про розмежування юрисдикцій кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури та рад адвокатів Києва та Київської області». URL: http://raro.in.ua/attachments/article/496/zbirka_rishen.pdf

48. Рішення Ради адвокатів України № 183 від 27.07.2013 року «Про затвердження Порядку дій з питань забезпечення гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних і соціальних прав адвокатів» (Порядок дій з питань забезпечення гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних і соціальних прав адвокатів). URL: http://raro.in.ua/attachments/article/496/zbirka_rishen.pdf

49. Рішення Ради адвокатів України № 215 від 27.09.2013 року «Про прийняття радами адвокатів регіонів рішень про видачу свідоцтв про право на заняття адвокатською діяльністю особам, які звернулися до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури із заявою про допуск до складання кваліфікаційного іспиту у період з 16.08.2012 р. до 16.02.2013 р.». URL: http://raro.in.ua/attachments/article/496/zbirka_rishen.pdf

50. Рішення Ради адвокатів України № 221 від 27.09.2013 р. «Про затвердження роз’яснення щодо сплати щорічних внесків адвокатів, які змінили адресу робочого місця». URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rozyasnennya/2013.09.27-rozyasnennya-221.pdf>

51. Рішення Ради адвокатів України № 227 від 27.09.2013 р. «Про затвердження роз'яснень стосовно стажу роботи у галузі права для осіб, які отримали вищу юридичну освіту». URL:

http://raro.in.ua/attachments/article/496/zbirka_rishen.pdf

52. Рішення Ради адвокатів України № 25 від 17.12.2012 р. «Про встановлення плати за складання кваліфікаційного іспиту». URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr025418-12#Text>

53. Рішення Ради адвокатів України № 45 від 16.02.2017 р. «Про особливості участі адвокатів, адвокатських бюро та об'єднань у відносинах фінансового моніторингу». URL:

http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2017-02-04-r-shennya-rau-45_58b820b727365.pdf

54. Рішення Ради адвокатів України № 7 «Про затвердження роз'яснень стосовно роботи помічника адвоката за трудовим договором (контрактом)» від 27.09.2013 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-03-17-r-shennya-rau-7_56eac5731ca07.pdf

55. Рішення Ради адвокатів України № 74 від 27.07.2013 р. «Про забезпечення дотримання прав адвокатів, які здійснюють безоплатну вторинну правову допомогу». URL:

https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2019-06-26-r-shennya-rau-74_5d3ad49947cf7.pdf

56. Рішення Ради адвокатів України №249 «Про надання роз'яснень щодо видачі посвідчення адвоката України особі, яка склала присягу адвоката України та щодо випуску посвідчення адвоката України нового зразка». URL:

<https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2013.11.19-rishennya-249.pdf>

57. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III (ред. від 01.01.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

58. Хартія основоположних принципів європейської юридичної професії: прийнята Радою адвокатських асоціацій та правничих товариств Європи (The Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE) 25 листопада 2006 р. URL:

http://qala.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/Hartiya_brenduvannya.pdf.

59. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (ред. від 01.01.2021 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

60. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (ред. від 13.08.2020 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

Література

Основна література

1. Бакаянова Н.М. Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 357 с.

2. Бірюкова А. М. Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації: автореферат на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.10. Київ: Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, 2019. 40 с. С. 12.

3. Вільчик Т. Б. Функції інституційної адвокатури. Форум права. 2017 р. Вип. № 2. С. 24–29. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_2_6.pdf

4. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія. Харків: Право, 2015. 400 с.

5. Джабурія О. О. Організаційні форми адвокатської діяльності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2020. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14431>

6. Заборовський В. В. Правовий статус адвоката в умовах становлення незалежної адвокатури України: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 900 с. С. 345.

7. Зейкан Я. П. Адвокат: кримінальні справи : метод. поради : у 2 ч. Київ : Дакор, 2012. 728 с.

8. Зейкан Я. П. Адвокат: цивільні справи : метод. поради. К. : Дакор : Світ книг, 2012. 688 с.

9. Зейкан Я. П. Настільна книга адвоката у кримінальній справі. Київ: Дакор, 2016. 640 с.
10. Зейкан Я. П., Лисак О. М., Рябець Н. М. Адвокатська техніка (підготовка до процесу і методики переконання). Київ: Дакор, 2020. 618 с.
11. Іваницький С.О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система: Монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 800 с.
12. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса : Екологія, 2019. 456 с. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/mediatsiya-u-profesijnij-diyalnosti-yurysta.pdf>
13. Мірило правовладдя: доповідь, ухвалена Венеційською Комісією на 106-му пленарному засіданні (Венеція, 11-12 березня 2016 року)/ за ред. С.П. Головатого. USAID, видання українською, червень 2017. URL: http://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/Rule_of_Law_Checklist_UKR.pdf
14. Організація адвокатури та адвокатська діяльність: навч. посіб. для підгот. до комплекс. іспиту. Право. 2021 р. С. 448.
15. Організація адвокатури та адвокатська діяльність: навч. посіб. для підгот. до комплекс. іспиту / [І.В.Назаров, Т.Б.Вільчик, О.М. Овчаренко та ін.]. Харків: Право, 2019. 352 с.
16. Основи адвокатської діяльності (питання-відповіді до комплексного іспиту): навч. посіб./А.В. Іванцова, Я.О. Ковальова. Харків: «Юрайт», 2018. 150 с.
17. Пономаренко Д. В. Тактичні питання захисту в кримінальному провадженні. Київ: Фенікс. 2018. 158 с.
18. Святоцька В. О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження: монографія. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2019. 480 с.

Додаткова література

1. Ivan V. Nazarov, Olena M. Ovcharenko, Yana O. Kovalyova, Yulia O. Remeskova. Independence of an advocate in disciplinary proceedings: a comparative

approach with a focus on Ukrainian experience. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. Volume IX, Issue 2(40), Spring 2019. С. 603-615.

2. Адвокатура України: Збірник нормативно-правових актів / Г.В. Барабаш, Ю.М. Крамаренко, О.С. Тарасенко, С.А. Шалгунова, О.В. Шамара /За заг. ред. Шалгунової С.А. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 236 с.

3. Бакаянова Н. М. Чесність та добропорядна репутація адвоката. Вісник Одеської адвокатури. Спеціальний випуск. 2019. № 3. С. 5-10. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12061/Bakaianova%20Visnik%20adv.pdf?sequence=1>

4. Волошина Л. Розголошення адвокатської таємниці як підстава юридичної відповідальності адвоката. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 6. С. 211-215

5. Дроздов О. М. Гарантії адвокатської діяльності в контексті міжнародних стандартів або «больові точки» сьогодення Адвокатури України (тези доповіді на міжнародній конференції: «Адвокатура – інститут збереження демократії і гарантія прав людини», яка відбулася у м. Києві 30 серпня 2018 року). URL:[https://unba.org.ua/assets/uploads/news/publikacii/Dopovid_Droz dov_30082018.p df](https://unba.org.ua/assets/uploads/news/publikacii/Dopovid_Droz dov_30082018.pdf).

6. Дроздов О. Сучасні тенденції розвитку кримінального процесу України (за матеріалами практики Європейського суду з прав людини). Право України. 2017. № 12. С. 102-116.

7. Криміналістична адвокатологія (технологія захисту у кримінальному провадженні України) : навч.-метод. посібник / Р.В. Комісарчук. Одеса.: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 184 с.

8. Лубяна К. Методика діяльності адвоката під час спрощеного позовного провадження у цивільному судочинстві України. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 11. С. 36-42. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/11/7.pdf>.

9. Моторигіна М. Г. Сторона захисту в судовому провадженні у першій інстанції: монографія за наук. ред. д.ю.н., проф. О. В. Капліної. Харків: Оберіг. 2018.

306 с.

10. Нестор Н.В. Запровадження медіації в кримінальному процесі України: проблеми теорії і практики. Київ: Алерта, 2018. 182 с.
11. Основи ораторського мистецтва юриста. Навчально-методичний посібник-практикум (галузь знань 08 Право, спеціальність 081 Право) / уклад.: В.Д. Гапотій, О.О. Куліда. Мелітополь.: ФОП Однорог Т.В., 2018. 110 с.
12. Паляничко Д. Криміналістичні основи адвокатського розслідування. URL:<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11144/PALIANYCHKO%20D%20H.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
13. Погорецький М. А., Сергєєва Д. Б. Тактика захисника: поняття, зміст та місце в системі криміналістичної тактики. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 2 С. 113-123. URL: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/2_2016_Sergeeva.pdf
14. Скрябін О. М. Захисник в кримінальному процесі: нормативно-правове дослідження: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.09. Запоріжжя. 2017. 455 с.
15. Слива Л. Стратегія та тактика консультативної діяльності адвоката. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 9. С. 286-293. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/9/50.pdf>.
16. Тітко І. А. Нормативне забезпечення та практика реалізації приватного інтересу в кримінальному процесі України: монографія / наук. конс. О. В. Капліна. Харків: Право, 2015. 448 с.
17. Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації процесуальної форми у кримінальному судочинстві: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2016. 304 с.
18. Хмелевська Н. В. Стратегія забезпечення правової допомоги адвокатом в кримінальному провадженні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2015. Т. 12, № 2. С. 194-201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2015_12_2_26.

Інтернет-ресурси:

1. Блог Олександра Пономаренка – <http://advokatponomarenko.blogspot.com/>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського –

<http://nbuv.gov.ua>

3. Офіційний сайт Верховної Ради України – <http://rada.gov.ua>
4. Офіційний сайт Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури – <http://vkdka.org>
5. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України – <http://kmu.gov.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства юстиції України – <http://minjust.gov.ua>
7. Офіційний сайт Національної асоціації адвокатів України – <http://www.unba.org.ua/>
8. Переклади практики ЄСПЛ – <http://espch.kau.in.ua/perekladi-praktiki-espl/>
9. Українська Фундація правової допомоги – <http://ulaf.org.ua/>
10. Практика ЄСПЛ. Український аспект – <https://www.echr.com.ua/> .

СЕМК:

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&layout=category&task=category&id=56&Itemid=151

Навчальне видання
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК

для самостійної роботи

та практичних занять

з НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Методика і тактика адвокатської діяльності”

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі
знань 08 “Право” спеціальності 081 «Право»

У к л а д а ч і: О.М. Овчаренко; Я.О. Ковальова

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ВИПУСК: Я.О. КОВАЛЬОВА